

Spis treści

Wstęp	9
-------------	---

CZĘŚĆ I. ZWYCZAJE I OBRZĘDY DOROCZNE

Uwagi wprowadzające	15
---------------------------	----

A. W kręgu obrzędowości jesienno-zimowej

O św. Andrzeju, wigilii Bożego Narodzenia, Dzieciątku, kolędzie i kolędnikach, maszkarze obrzędowej (niedźwiedziu)	18
1. Wróżby w wigilię św. Andrzeja	18
2. Wigilijne wierzenia magiczne	18
3. Magia wieczerzy wigilijnej	25
4. Św. Józef przychodzi z Dzieciątkiem	26
5. Zróznicowane znaczenia kolędy	26
6. Wigilijni pastuszkowie	27
7. Matka Boska Gromniczna w tradycji ludowej	28
8. Karnawałowe obrzędy na Śląsku Opolskim	28
9. O wodzeniu niedźwiedzia w Obrowcu	31
10. Bakuse, czyli magiczny korowód z niedźwiedziem w Dańcu	35

B. W kręgu obrzędowości wiosenno-letniej

O chowaniu basa, maszkarze obrzędowej (marzannie) i gaiku, polleniu Judasza, kroszonkach, krzyżokach, Zielonych Świątkach i Bożym Ciele, dożynkach	36
1. Zwyczaje i obrzędy wiosenne	36
2. Obrzęd topienia marzanny (marzanioka) w tradycji ludowej	36
3. Wynoszenie marzanny	38
4. Zwyczaje i obrzędy ludowe w Wielkim Tygodniu	39

- 5. Magia świąt wielkanocnych
- 6. Symbolika jajka wielkanocnego
- 7. O śmigusie-dyngusie i *krolsonkach*
- 8. *Krzyżoki* w Sternalicach
- 9. Zielone Świątki – świętem życia
- 10. Boże Ciało w magii ludowej
- 11. Dożynki na Górnym Śląsku

C. W kręgu sztuki ludowej i rekwizytów obrzędowych

O wieńcach adwentowych, betlejkach, gwiazdach kolędniczych, turoni, palmach, marzannie, wózku dyngusowym i kogutku wielkanocnym, koronach żniwnych

- 1. Współczesna twórczość obrzędowa na Śląsku Opolskim
- 2. Sztuka ludowa świąt dorocznych
- 3. Tradycyjne rekwizyty obrzędowe

CZĘŚĆ II. ZWYCZAJE I OBRZĘDY RODZINNE

Uwagi wprowadzające 6

A. Człowiek się rodzi

O narodzinach, myszkach i zajęczych wargach, podciepach, poltkach, wiązarkach, srocze, co kaszkę warzyła, czarnym baranie, pani Julijance, klipie 70

- 1. Tradycja i współczesność w obrzędowości rodzinnej 70
- 2. Tradycyjne zabawy z niemowlętami 75
- 3. Zabawy oraz gry dzieci i młodzieży 77
- 4. O komunii św. i bierzmowaniu 80

B. Wróżby miłosne, zaloty i wesele

O magii miłosnej, zołytach i zoletnikach, wyprosaczach (swatach, postarzejszych), wysłużce (posylce), trzaskaniu skorup, woniackach, zbieraniu na czepiec i na kolybka 83

- 1. Wróżby miłosne 83
- 2. Miłosne czary 84

3.	O chodzeniu <i>na muzykę i na zolyty</i>	86
4.	Wesele śląskie dawniej i dziś	89
5.	Dawny obrzęd weselny na Śląsku	95
6.	Zaproszenia na wesele	97
7.	O życzeniach i podarunkach	100
8.	<i>Wyprolsace</i> na śląskim weselu	101
8.1.	Wojciech Polak w Dobrzeniu Wielkim	101
8.2.	Teodor Kuśka w Dziergowicach	105
8.3.	Maksymilian Wieczorek w Ligocie Prószkowskiej	108

C. Śmierć i pogrzeb

<i>O zapowiedziach śmierci, pustych nocach, przepijaniu skórki, duszach potępionych</i>		114
1.	Zwyczaje i obrzędy pogrzebowe Ślązaków	114
2.	Wróżby przepowiadające śmierć	116
3.	Ofiarowanie zmarłemu darów	116
4.	Nieboszczyk pomaga żyjącym	118
5.	Pożegnanie zmarłego	118
6.	O duszach pokutujących	118

D. W kręgu sztuki ludowej i tradycyjnych strojów obrzędowych

<i>O klekotkach, ptaszkach, fujarkach, czepcach i chustkach, zopaskach, wiankach i różdżkach weselnych</i>		120
1.	Tradycyjne zabawki	120
2.	Symbolika kolorów w obrzędowych strojach śląskich	121
3.	Weselne stroje na Górnym Śląsku	123
4.	Dawne rekwizyty w obrzędowości rodzinnej	126

CZEŚĆ III. MATERIAŁY UZUPEŁNIAJĄCE. TEKSTY

1.	Tradycyjne formuły życzeniowe	131
1.1.	Powinszowania świąteczne	131
1.2.	Napisy na <i>kroszonkach</i>	132
1.3.	Weselne oracje życzeniowe	137

2. Opowieści wspomnieniowe o dawnych zwyczajach i obrzędach	144
2.1. Tradycyjne wesela śląskie	144
2.2. Wielki Tydzień (<i>palenie żuru i obmywanie się wodą z rzeki</i>)	145
2.3. Palmowa Niedziela	146
3. Tradycyjne pieśni i oracje weselne	147
4. Jubileusze, czyli rocznice małżeńskie	150
5. Potrawy wigilijne	150
6. Pastoralki ze Śląska	154
7. Przysłowia ludowe	156
Bibliografia (w wyborze)	160